

§ 123

Dnr KS 2020/00420-1.2.1

Beslut - Ägardirektiv för Västerås Stads Strategiska Fastigheter AB 2021

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Förslag till bolagsspecifika ägardirektiv för Västerås Stads Strategiska fastigheter AB godkänns.
2. Till röstombud att företräda stadens aktier vid bolagsstämma i punkt 1 ovan utses Kennet Julin med Madelene Rinne som ersättare.
3. Röstombudet instrueras att rösta i enlighet med punkt 1 ovan.
4. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservation

Elisabeth Unell (M), Anna Hård af Segerstad (M), Marcus Jacobson (M), Amanda Grönlund (KD) och Emil Thessén (-) reserverar sig till förmån för Elisabeth Unells (M) yrkande.

Ärendebeskrivning

Västerås stads bolagspolicy utgör värdegrund för stadens ägande av bolag. Värdegrunden kompletteras av gemensamma ägardirektiv som ger en grund för styrningen av stadens bolag. Därutöver finns bolagsspecifika ägardirektiv. De bolagsspecifika ägardirektiven fastställs av kommunfullmäktige och bekräftas därefter vid bolagsstämma i bolaget innan de träder ikraft.

Kommunfullmäktige utfärdar bolagsspecifika ägardirektiv som gäller tillsvidare. De bolagsspecifika ägardirektiven har en översyn årsvis. Översynen innebär att bolag som påverkas av större förändringar eller att bolaget inte uppfyller de bolagsspecifika ägardirektiven på sikt ska hänskjutas till kommunfullmäktige för nytt ägardirektiv eller annan åtgärd. Normalt bör ägardirektiven ses över inom en 3-4 årsperiod.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Förslag till bolagsspecifika ägardirektiv för Västerås Stads Strategiska fastigheter AB godkänns
2. Till röstombud att företräda stadens aktier vid bolagsstämma i punkt 1 ovan utses Kennet Julin med Madelene Rinne som ersättare
3. Röstombudet instrueras att rösta i enlighet med punkt 1 ovan
4. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Yrkanden

Elisabeth Unell (M) lämnar följande yrkanden:

- Att protokoll från bolagsstämmorna och styrelsemöten ska skickas till kommunstyrelsen och läggas ut på stadens hemsida.
- Bolagets verksamhet kompletteras med:

”Styrelsen har ett uppdrag att långsiktigt avveckla/försälja sin verksamhet. Detta ska ske på ett ekonomiskt hållbart sätt så att fastigheter med verksamhet som staden långsiktigt behöver för sin verksamhet övergår i stadens ägo och övriga fastigheter säljs på marknaden”.

Anna Maria Romlid (V) yrkar bifall till Elisabeth Unells (M) första yrkande.

Staffan Jansson (S) yrkar avslag på Elisabeth Unells (M) yrkanden.

Proposition

Ordföranden finner att det finns två förslag till beslut: dels Elisabeth Unells (M) yrkande i två punkter och dels stadsledningskontorets förslag.

Ordföranden föreslår en beslutsgång som innebär att de två förslagen ställs mot varandra. Kommunstyrelsen godkänner beslutsgången.

Ordföranden låter kommunstyrelsen ta ställning till förslagen och finner att kommunstyrelsen har beslutat enligt stadsledningskontorets förslag.

Kommunstyrelsen
Kennet Julin
Epost: kennet.julin@vasteras.se

Kopia till
Västerås Stads Strategiska Fastigheter AB

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Ägardirektiv för Västerås Stads Strategiska Fastigheter AB 2020

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Förslag till bolagsspecifika ägardirektiv för Västerås Stads Strategiska fastigheter AB godkänns
2. Till röstombud att företräda stadens aktier vid bolagsstämma i p. 1 ovan utses Kennet Julin med Madelene Rinne som ersättare
3. Röstombudet instrueras att rösta i enlighet med p. 1 ovan
4. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendebeskrivning

Västerås stads bolagspolicy utgör värdegrund för stadens ägande av bolag. Värdegrunden kompletteras av gemensamma ägardirektiv som ger en grund för styrningen av stadens bolag. Därutöver finns bolagsspecifika ägardirektiv. De bolagsspecifika ägardirektiven fastställs av kommunfullmäktige och bekräftas därefter vid bolagsstämma i bolaget innan de träder ikraft.

Kommunfullmäktige utfärdar bolagsspecifika ägardirektiv som gäller tillsvidare. De bolagsspecifika ägardirektiven har en översyn årsvis. Översynen innebär att bolag som påverkas av större förändringar eller att bolaget inte uppfyller de bolagsspecifika ägardirektiven på sikt ska hänskjutas till kommunfullmäktige för nytt ägardirektiv eller annan åtgärd. Normalt bör ägardirektiven ses över inom en 3-4 årsperiod.

Beslutsmotivering

De nya ägardirektiven är utformade med utgångspunkt från de gemensamma ägardirektiven punkt 5.4 ”Utfärda bolagsspecifika ägardirektiv” där följande framgår:

”Ägardirektiven ska vara enkla, tydliga och inte alltför detaljerade. Direktiven ska upprättas i samråd med bolagen och med eventuella övriga ägare i bolaget för att dessa ska kunna ta ansvar för de uppgifter som i

samförstånd lagts på dem.” Bolagen som omfattas i ärendet är ägda till 100 %, varför skrivningen ”eventuella övriga ägare” ovan kan bortses från.

Justeringar har gjorts för att minska detaljeringsgraden i ägardirektiven och snarare ge en viljeinriktning till bolagsstyrelserna. Bolagsstyrelserna och respektive organisation ansvarar för att inom de givna punkterna i ägardirektiven informera ägaren om vad de ska genomföra för att uppfylla ägarens uppställda kriterier samt hur de ska följa stadens styrande dokument (program, policys, handlingsplaner och riktlinjer).

Det är viktigt att inte plocka ut delar av olika program, policys, handlingsplaner och andra riktlinjer som finns i stadens styrande dokument. Det finns en uppenbar risk att program, policys, handlingsplaner och andra riktlinjer förändras då måste även ägardirektiven skrivas om. När det gäller förändringar av dessa är det bättre att det finns en kommunikation mellan stadsledningskontoret och bolagen. Då blir stadens styrande dokument mera följdriktiga även i bolagen.

Utgångspunkten är att bolagen själva har den kompetens som behövs för att avgöra vilka åtgärder som behöver genomföras för att största möjliga nytta kan erhållas. Bolagen ska sedan presentera hur de ska uppnå ägardirektiven i sina affärsplaner. Affärsplanerna ska presenteras vid den årliga bolagsdagen där möjligheter finns att ställa frågor och diskutera bolagens affärsplaner inför nästkommande år. Redovisningen kommer att behandla alla punkter i ägardirektiven men med olika viktning beroende på i vilken situation respektive bolag befinner sig i. Vid den årliga bolagsdagen ska bolagen redovisa uppsatta mål och planerade åtgärder inom social och ekologisk hållbarhet, enligt avsnitt 2.1 i det bolagsspecifika ägardirektivet. Uppföljning av ägardirektiven kommer att ske i löpande och i samband med årsbokslut.

I vissa ägardirektiv har det lämnats öppningar där olika prioriteringar behöver behandlas.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslut i ärendet.

Ekonomisk bedömning

Finns i beskrivet i respektive ägardirektiv.

Hållbar utveckling

Finns i beskrivet i respektive ägardirektiv.

Klicka eller tryck här för att ange text.

Ägardirektiv för Västerås Stads Strategiska Fastigheter AB (VSSF)

Västerås Stads Bolagspolicy utgör styrande dokument för Västerås Stads ägande av bolag. Dokumentet kompletteras av gemensamma ägardirektiv som ger en grund för styrningen av alla Västerås Stads helägda bolag.

Detta ägardirektiv för VSSF koncernen är fastställda av Västerås kommunfullmäktige 202x-xx-xx och bekräftade vid VSSF bolagsstämma 2020-xx-xx

VSSF har för närvarande följande helägda dotterbolag;

- Utvecklingsfastigheter i Västerås AB
- Geddeholms AB
- Västerås Flygfastigheter AB
- Västerås Fastigheter Kungsängen AB

1. Bolagets verksamhet

Allmänt gäller att bolaget och dess dotterbolag ska uppfylla det kommunala ändamålet med verksamheten, såsom det är beskrivet i respektive bolagsordning.

Verksamheten ska följa de kommunalrättsliga principer som gäller för kommunala bolag samt gällande speciallagstiftning inom området.

Syftet med bolaget är att det ska förvärva, förvalta och utveckla fastigheter i Västerås som inte primärt används för ägarens kärnverksamheter, men som är strategiskt viktiga för ägaren och för stadens utveckling.

2. Ägarens direktiv till bolaget

2.1 Uppdrag

- Bolaget ska inom ramen för sitt uppdrag bidra till att uppfylla Agenda 2030.
- Bolaget ska inom ramen för sin verksamhet bidra till att ägaren kan förverkliga Vision 2026 och stadens styrande dokument (program, policies, handlingsplaner och riktlinjer) samt den värdegrund som beslutats av kommunfullmäktige i Västerås genomslår bolaget.

- Fastigheter som inte överensstämmer med bolagets syfte ska avyttras med beaktande av koncernens lönsamhetskrav samt rådande marknadsförutsättningar.
- Bolaget ska bedriva sin verksamhet på affärsmässig grund.
- Bolaget ska aktivt agera för att tillsammans med övriga koncernen förutse kommande behov av fastighetsförvärv.
- Bolaget ska arbeta aktivt med övriga koncernen och marknads parter för att finna förädlingslösningar i de områden där fastigheterna är belägna.
- Bolaget ska bedriva sin verksamhet med utgångspunkt från ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.
- Bolaget ska i den dagliga förvaltningen verka för energibesparing, källsortering och hushållning med resurser.
- Bolaget ska årsvis redovisa sina planerade åtgärder för ökad social och ekologisk hållbarhet i affärsplanen samt sina åtaganden i relevanta delar av Västerås Stads program, policys, handlingsplaner och andra riktlinjer. Bolaget ska årsvis redovisa sina genomförda åtgärder i årsredovisningen samt i koncernstyrningsrapporten.
- Bolaget ska verka för bästa kammungemensamma nytta. När det är ekonomiskt fördelaktigt ska bolaget samordna sina administrativa processer och övriga tjänster inom koncernen.
- Bolaget ska aktivt delta och samarbeta med ägarens förvaltningar och övriga bolag och delta i koncernövergripande gemensamma utvecklingsprojekt.

2.2 Frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt

De gemensamma ägardirektivens punkter 4.2 och 4.3 anger att bolaget ska arbeta för att identifiera och lyfta frågor som kan vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för en bedömning av om frågan bör lyftas till kommunfullmäktige för ställningstagande, samt att löpande information och samråd ska ske med stadsledningskontoret och med kommunstyrelsen.

Beslut i följande frågor skall alltid redovisas till Västerås Stadshus AB för en bedömning om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

- Investeringsprojekt överstigande 10 mnkr som inte finns upptagna i bolagets investeringsbudget (en del i bolagets affärsplan).
- Avtal om överlåtelse eller förvärv av fastighet, rörelse eller rörelsegren, annan tillgång eller om samarbete med annat

företag, om sådant projekt eller avtal i väsentlig mån påverkar bolagets verksamhet.

- Bildande, överlåtelse eller nedläggning av dotterbolag.
- Ändrad verksamhetsinriktning.
- Ingående av borgensåtagande eller ställande av annan säkerhet.
- Avtal eller förändring av avtal med part, i den mån avtalet har, eller kan förväntas få, någon väsentlig betydelse för bolagets ställning eller rörelse.
- Ändring av bolagsordning.
- Ändring av bolagets registrerade aktiekapital samt utgivande av konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt vid nyteckning och vinstandelsbevis.

2.3 Gemensamma styrdokument

Bolagets styrelse skall årligen i samband med konstituerade styrelsemöte (eller nästa ordinarie styrelsemöte efter bolagstämman) gå igenom bolagsordning, Västerås Stads Bolagspolicy, de gemensamma ägardirektiven, specifika ägardirektiven, andra program, policys, handlingsplaner och riktlinjer som gäller för Västerås Stad.

Ägaren informeras via koncernstyrningsrapporten, att styrelse tagit del av dokumenten. I affärsplanen redovisar styrelsen hur styrdokument ska tillämpas i bolaget.

Styrelsen skall besluta om en arbetsordning och en skriftlig instruktion till den verkställande direktören, återrapportering sker i koncernstyrningsrapporten.

2.4 Insyn i bolaget

Kommunstyrelsen i Västerås och Västerås Stadshus AB äger rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet. Västerås Stadshus AB's VD eller den av VD utsedd person har rätt att närvara vid bolagets styrelsemöten. Detta gäller dock endast i den mån hinder inte föreligger på grund av författningsreglerad sekretess. I enlighet med de gemensamma ägardirektiven punkt 10.2

2.5 Ekonomi

Bolagets lönsamhetsnivå och finansiella ställning ska vara tillräcklig för att säkra bolagets förnyelse och utveckling som möjliggör att målen om ekologisk och social hållbarhet nås, samt möjliggöra utdelning/koncernbidrag till ägaren.

- Bolaget ska långsiktigt ha en soliditet på lägst 30 %.
- Bolaget ska minst kunna lämna utdelning/koncernbidrag till ägarna med motsvarande 3 mnkr per år. När bolaget säljer fastigheter ska ägaren kunna utöka utdelningen.
- Bolagets avkastning på totalt kapital skall vara minst 3 %, det kan förekomma avvikelser under enskilda år. Affärsplanens (tioårsplanen) skall över tiden visa en avkastning på totalt kapital på minst 3 % i snitt.
- Bolaget ska årligen upprätta en långsiktig (minst 3-årig) affärsplan som beskriver hur bolagets skall uppnå sina mål, uttryckta i ägardirektivet.
- Affärsplanen ska innehålla en 3-årsbudget, budget år 1 och budgetram för år 2-3.
- Affärsplanen ska även innehålla en tioårsplan med tillhörande resultaträkning, balansräkning, kassaflöde och ekonomisk analys.
- Affärsplanen med tillhörande budget ska lämnas till Västerås Stadshus AB i mitten av oktober och redovisas i samband med bolagsdagen för Västerås Stadshus AB. Affärsplanen avstäms mot ägardirektivet av Västerås Stadshus AB och bolaget.
- Investeringar över 30 mnkr skall alltid redovisas till Västerås Stadshus AB innan beslut fattas i styrelsen oavsett om de är budgeterade eller ej.

anm: Soliditet = beskattat eget kapital plus obeskattade reserver med avdrag för latent skatt i förhållande till balansomslutning.

Avkastning på totalt kapital=resultat före finansiella kostnader dividerat med genomsnittlig balansomslutning för året.

3. Mål

I de fall där specifika mål inte anges ska bolaget ta fram lämpliga mål som visar hur bolaget utvecklas i linje med ägarens övergripande inriktning.

Bolaget ska i sin löpande uppföljning redovisa sina mål och visa hur bolaget utvecklas gällande:

- Lönsamhet, effektivitet och finansiella ställning redovisas i långtidsprognos enligt avsnittet 2.5 ovan.
- Kundnöjdhet
- Miljö och klimat

Gemensamma ägardirektiv

Innehållsförteckning		sid
1	Definition, syfte och tillämpning	2
1.1	Tillämpning	2
1.2	Tillämpning i delägda bolag	
2	Ägarstyrning, formell styrning	2
2.1	Bolagsstämmans genomförande	2
2.2	Ägarens ombud på bolagsstämman	3
2.3	Ärenden på bolagsstämman	3
2.4	Kallelse till bolagsstämman	3
3	Ägarstyrning, gemensamma förhållningsregler, gemensamma mål för ekonomi och verksamhet	3
3.1	Förhållningsregler, samordning och invånardialog	3
3.2	Mål för ekonomi och verksamhet	4
4	Ägarstyrning, informell styrning	4
4.1	Information av allmänt intresse	4
4.2	Frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt	4
4.3	Löpande information och samråd	4
5	Ansvar och roller, kommunfullmäktige	4
5.1	Fastställa bolagsordning och eventuellt aktieägaravtal	5
5.2	Tillsätta en styrelse	5
5.3	Utse lekmannarevisor	5
5.4	Utfärda bolagsspecifika ägardirektiv	5
5.5	Utfärda ombudsinstruktion	6
6	Ansvar och roller, kommunstyrelsen	6
7	Ansvar och roller, revisorer och lekmannarevisorer	7
8	Ansvar och roller, bolagsstyrelsen	7
8.1	Ärlig utvärdering	7
8.2	Styrelsens ledamöter	7
8.3	Styrelsens ordförande	8
8.4	Styrelsens arbetsformer	8
8.5	Arbetstagarledamöter	8
8.6	Tillsättande av verkställande direktör	8
8.7	Dotterbolag i bolagen	8
9	Ansvar och roller, verkställande direktör	8
10	Bolagens återrapportering, kommunstyrelsens uppsiktsplikt	9
10.1	Kommunstyrelsens ansvar	9
10.2	Bolagens ansvar	9
Bil		
1	Aktuella lagparagrafer	
2	Koncernstyrningsrapport bolag (mall för innehåll)	
3	Årsstämmans genomförande	

1. Definition, syfte och tillämpning

Kommunens ansvar för styrning och ledning av verksamhet som bedrivs i bolagsform regleras i 3 kap. kommunallagen (KL). Det som gäller för bolag i detta dokument gäller även för stiftelser som Västerås stad bildat, ensam eller tillsammans med annan, för en kommunal angelägenhet samt för föreningar där kommunen bestämmer tillsammans med någon annan.

Syftet med de gemensamma ägardirektiven är att ge en gemensam grund för styrningen av och uppsikten över bolagen samt att reglera ansvarsfördelningen för bolagsstyrningsfrågor.

De gemensamma ägardirektiven med bilagor är fastställda av kommunfullmäktige i Västerås stad samt av bolagsstämman i respektive bolag.

1.1 Tillämpning

Bolagen ska i sin verksamhetsplanering i budget och under löpande år säkerställa att verksamheten bedrivs enligt de mål och förhållningsregler som gäller enligt tillämpliga lagar, avtal och direktiv från ägarna.

De gemensamma ägardirektiven innehåller principer och riktlinjer som ska gälla för samtliga bolag där Västerås stad är ensam ägare.

1.2 Tillämpning i delägda bolag

För delägda bolag måste ägarna komma överens om vilka principer och riktlinjer som ska gälla för det delägda bolaget. I vilken utsträckning Västerås stad ska verka för att de gemensamma ägardirektiven tillämpas för delägda bolag beror på storleken på ägandet, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

2. Ägarstyrning, formell styrning

Aktiebolagslagen gäller utan undantag för kommunala hel- och delägda aktiebolag. I aktiebolagslagen regleras bland annat styrelsens och VD:s uppgifter och vad som ska framgå av bolagsordningen, som är det centrala styrande dokumentet för ett aktiebolag. Varken fullmäktige eller kommunstyrelsen utgör formella organ i aktiebolagsrättslig mening. För aktiebolaget är bolagsstämman det högsta beslutande organet och det enda forumet där ägaren formellt utövar sin makt. Med bolagsstämma avses både ordinarie bolagsstämma (årsstämma) och extra bolagsstämma om inget annat framgår.

2.1 Bolagsstämmans genomförande

Bolagsstämman ska som huvudregel genomföras per capsulam (så kallad pappersstämma). Avseende bolagsstämmans genomförande, se även bilaga x.

2.2 Ägarens ombud på bolagsstämman

Bolagets aktieägare representeras på bolagsstämman av ett ombud. Protokollet från stämman ska skickas till ägare, styrelseledamöter, revisorer och lekmannarevisorer. Till justeringsman vid bolagsstämman ska utses någon som har rösträtt på stämman.

2.3 Ärenden på bolagsstämman

Regler om bolagsstämman finns i aktiebolagslagen. Av bolagsordningen framgår vilka ärenden som ska beslutas på årsstämman. Ägardirektiv ska alltid beslutas av bolagsstämman för att bli bindande för bolaget.

Beslut om val av styrelseledamöter, styrelsesuppleanter samt lekmanarevisorer fattas av kommunfullmäktige.

De val som gjorts av kommunfullmäktige ska anmälas på bolagsstämman.

Bolagets revisor för den lagstadgade revisionen utses på bolagsstämman.

2.4 Kallelse till bolagsstämman (årsstämma och extra bolagsstämma)

Kallelse till bolagsstämma, med komplett underlag för beslut, ska delges av bolaget i så god tid att kommunstyrelsen kan fatta beslut om att utse ombud samt beslut om instruktion till ombudet innan bolagsstämman.

Vid kallelse till bolagsstämma måste styrelsen beakta kommunfullmäktige ska ta ställning innan beslut fattas i bolaget i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars större vikt.

3. Ägarstyrning, gemensamma förhållningsregler, gemensamma mål för ekonomi och verksamhet

Oavsett i vilken form Västerås stad driver verksamhet ska den enligt 3 kap. 16§ KL falla inom det kommunala ändamålet och utföras inom ramen för de kommunala befogenheterna.

3.1 Förhållningsregler och samordning

De demokratiska och rättsliga spelregler som gäller för Västerås stad ska gälla även för bolagen. På samma sätt ska Västerås stads övergripande program och policys även gälla för bolagen i tillämpliga delar.

Bolagets styrelse ska ta ställning till hur Västerås stads styrdokument ska tillämpas i bolaget. Återrapportering av styrelsens beslut i dessa frågor är en av punkterna i koncernstyrningsrapport för bolag som bolagen lämnar till Västerås stad årligen i samband med bokslutet.

Bolagsverksamheten ska samordnas med övriga verksamheter när så är möjligt för mesta möjliga nytta för invånarna.

3.2 Mål för ekonomi och verksamhet

Bolagens verksamhet anges i bolagsordningen. I KL står det att en kommun ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Bolagen ska eftersträva ett ekonomiskt resultat som ger utrymme både för en årlig avkastning till ägaren på bolagets kapital samt för en långsiktig konsolidering av bolaget. Mer detaljerade verksamhetsmässiga, ekonomiska och finansiella mål redovisas i bolagsspecifika ägardirektiv för respektive bolag.

4. Ägarstyrning, informell styrning

Den formella styrningen i bolagsordning och ägardirektiv är inte tillräcklig för ett aktivt ägarskap. Det krävs också informell styrning i form av samråd och dialog mellan Västerås stad och bolagen. Västerås Stad och bolagen ska i synnerhet samråda för att identifiera frågor som kan vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt på lång och kort sikt.

4.1 Information av allmänt intresse

Bolagen ska själva bestämma om, när och hur information om bolaget bäst lämnas till politiker, tjänstemän och allmänhet.

4.2 Frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Bolagen ska själva arbeta för att identifiera och lyfta frågor som kan vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för en bedömning av om frågan bör lyftas till kommunfullmäktige för ställningstagande.

Exempel på frågor av principiell betydelse kan vara större investeringar, principiella taxe- eller avgiftsbeslut, ändring av aktiekapital, förvärv- eller avyttring av bolag eller ändrad verksamhetsinriktning.

4.3 Löpande information och samråd

I koncernledningsgruppen för Västerås stad deltar VD i helägda och majoritetsägda bolag. Koncernledningsgruppen leds av stadsdirektören. På tjänstemannanivå genomförs även regelbundna möten med bolagens ledningar, stadsdirektören med flera där det finns möjlighet att informera och lyfta frågor som kan vara av principiell beskaffenhet eller av större vikt. Årligen genomförs en bokslutsgenomgång med kommunstyrelsen där

årets resultat samt avstämning av ägardirektiv presenteras och möjlighet finns för frågor.

5. Ansvar och roller, kommunfullmäktige

Ansvar för Västerås stads bolagsstyrning ligger ytters hos kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige fastställer principer och direktiv för styrningen och uppföljningen av Västerås stads bolag.

Kommunfullmäktige beslutar om i vilken form verksamhet ska bedrivas utifrån de principer som de själva fastställt. Om kommunfullmäktige beslutat att viss verksamhet ska bedrivas i bolagsform ska de även:

5.1 Fastställa bolagsordning och eventuellt aktieägaravtal

Bolagsordningen innehåller bland annat paragrafer om det kommunala föremålet och ändamålet med verksamheten. För delägda bolag ska i ett aktieägaravtal regleras mer i detalj hur ägandet ska utövas i bolaget.

5.2 Tillsätta styrelse

En bolagsstyrelse kan bestå av såväl politiker som tjänstemän. Följande styrelsesammansättningar kan aktualiseras:

- en styrelse med enbart representanter från de politiska partierna, eller
- en styrelse med såväl representanter från de politiska partierna som tjänstemän (alternativt andra ledamöter som ytterligare tillför branschkompetens eller annan fackkompetens), eller
- en styrelse enbart bestående av tjänstemän (alternativt andra ledamöter)

Tjänstemän som ska ingå i styrelser som ledamöter eller suppleanter ska väljas av kommunstyrelsen, efter förslag av stadsdirektören. I övrigt ska val av styrelseledamöter och suppleanter göras av kommunfullmäktige.

Efter allmänna val sker alltid nyval av förtroendevalda styrelseledamöter och suppleanter i bolagen. Val av styrelseledamöter och suppleanter avser både moderbolag och dotterbolag.

Styrelseledamöter och suppleanter ska väljas till och med det årsskifte som infaller närmast efter det allmänna valet.

Arvoden och ersättningar till förtroendevalda styrelseledamöter, inklusive ordförande och i förekommande fall vice ordförande, samt suppleanter följer reglerna om arvoden och ersättningar till förtroendevalda i kommunen. Någon särskild ersättning till tjänstemän för styrelsearbete betalas inte ut.

5.3 Utse lekmannarevisor

Lekmannarevisorer ska utses av kommunfullmäktige. Arvode till lekmannarevisor följer regelverket för arvoden och ersättningar till förtroendevalda i kommunen. I en gemensam upphandling ansvarar kommunrevisionen för upphandling av sakkunnigt biträde till lekmannarevisorerna och kommunstyrelsen ansvarar för upphandling av auktoriserad revisor för lagstadgad revision. Kostnaden för de förtroendevalda revisorerna och deras biträden betalas av bolaget.

Lekmannarevisorer ska väljas till och med det årsskifte som infaller närmast efter det allmänna valet.

5.4 Utfärda bolagsspecifika ägardirektiv

De bolagsspecifika ägardirektiven kompletterar bolagsordningen och de gemensamma ägardirektiven. Kommunfullmäktige utfärdar bolagsspecifika ägardirektiv som gäller tills vidare. När förutsättningarna för bolagets verksamhet märkbart förändras måste de bolagsspecifika ägardirektiven ses över.

Ägardirektiven ska innehålla vilka särskilda uppgifter bolaget har att lösa och vilka restriktioner i verksamheten som ägaren vill ange. Direktiven ska innehålla en konkretisering av verksamhetsmålen i kvantitativa och kvalitativa termer. Ägardirektiven ska vara enkla, tydliga och inte alltför detaljerade. Direktiven ska upprättas i samråd med bolagen och med eventuella övriga ägare i bolaget för att dessa ska kunna ta ansvar för de uppgifter som i samförstånd lagts på dem.

För moderbolag som har dotterbolag, fastställer moderbolaget bolagsspecifika ägardirektiv för sina döttrar, i de fall det bedöms finnas ett behov av ägardirektiv.

5.5 Utfärda ombudsinstruktion

Kommunstyrelsen utser ombud och utfärdar ombudsinstruktion inför bolagsstämmor i bolagen. I bolagskoncerner ska moderbolaget utse ombud och utfärda ombudsinstruktion inför bolagsstämmor i dotterbolagen.

Vid beslut av kommunfullmäktige i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt och ärendet härefter ska föras till bolagsstämman, kan kommunfullmäktige även fatta beslut om val av ombud samt ombudsinstruktion.

Ombudsinstruktionen ska omfatta hur ombudet ska rösta i på stämman förekommande ärenden.

6. Ansvar och roller, kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska enligt KL utöva uppsikt över de kommunala bolagen. Uppsikt innebär att hålla sig informerad om bolagens förhållanden i olika avseenden samt att bedöma hur bolagen i dessa avseenden förhåller sig till styrande dokument och dyl. Kommunstyrelsen ska årligen lämna en skriftlig rapport till kommunfullmäktige hur uppsiktsplikten har utövats. Kommunstyrelsen har även ansvar för information till bolagen om vilka rapporteringskrav som gäller för bolagen samt vilka tidplaner och dylikt som ska följas.

Bolagens ekonomiska redovisning ska ordnas så att varje bolags ekonomi är klart avgränsad, samtidigt som den ska kunna konsolideras med Västerås stad i den sammanställda redovisningen. Gemensamma principer för den sammanställda redovisningen distribueras från staden till bolagen löpande och inför varje rapporteringstillfälle.

Kommunstyrelsen ska samordna upphandling av auktoriserad revisor för den lagstadgad revisionen i bolagen samt upphandling av ansvarsförsäkring för verkställande direktör och styrelsemedlemmar.

Kommunfullmäktige kan delegera beslutanderätt till kommunstyrelsen. Denna delegation framgår av kommunstyrelsens reglemente. Här kan nämnas bl. a.

- Utseende av ombud och upprättande av ombudsinstruktion inför bolagsstämma (årsstämma alternativt extra bolagsstämma).

7. Ansvar och roller, revisorer och lekmannarevisorer

Bolagets revisor, med ansvar för den lagstadgade revisionen, ska i den utsträckning som följer av god revisionsed granska räkenskaperna och styrelsens och verkställande direktörens förvaltning.

Bolagets lekmannarevisorer ska i den utsträckning som följer av god sed för lekmannarevisorer granska verksamhetens ändamålsenlighet, om bolagets verksamhet sköts på ett ekonomisk tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Lekmannarevisorn ska avge en egen granskningsrapport som hanteras på samma sätt som revisionsberättelsen.

8. Ansvar och roller, bolagsstyrelsen

Styrelsens huvudsakliga uppgifter är att fastställa strategin för bolagets verksamhet, säkerställa att bolaget har en effektiv ledning, följa upp och kontrollera verkställande direktörens förvaltning, se till att kommunfullmäktige får ta ställning innan beslut fattas i bolaget i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt samt se till att bolagets aktieägare informeras om bolagets utveckling och ekonomiska situation. Styrelsen

ska också se till att det finns en tillfredsställande intern kontroll som bygger på en genomförd riskanalys, samt att bolaget följer de regler som gäller för bolagets verksamhet.

8.1 Årlig utvärdering

Styrelsen ska årligen utvärdera sitt eget arbete enligt riktlinjer i svensk kod för bolagsstyrning. Utvärderingen ska minst omfatta om styrelsen saknar någon kompetens för att kunna utföra sina uppgifter, om dess arbetsformer fungerar och om den är organiserad på lämpligt sätt när det gäller eventuell arbetsfördelning. Om styrelsen kommer fram till att det finns brister som behöver åtgärdas ska styrelsen åtgärda bristerna eller anmäla dem till kommunstyrelsen. Styrelsen ska årligen även utvärdera verkställande direktörens insatser, varvid endast styrelseledamöterna ska närvara.

8.2 Styrelsens ledamöter

Ledamoten är skyldig att ägna uppdraget den tid och omsorg som krävs för att på bästa sätt tillvarata bolagets intresse. En styrelseledamot ska verka för att Västerås stads ändamål med verksamheten så som det kommer till uttryck i bolagsordningen och ägardirektiv förverkligas samt att tillämpliga kommunalrättsliga principer upprätthålls.

8.3 Styrelsens ordförande

Styrelsens ordförande ska se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina skyldigheter. Styrelsens ordförande ska efter samråd med verkställande direktören fastställa förslag till dagordning för styrelsens sammanträden samt se till att dessa är väl förberedda och genomförs effektivt.

8.4 Styrelsens arbetsformer

Styrelsens lagstadgade instruktioner i form av arbetsordning, instruktion för verkställande direktören samt rapporteringsinstruktion ska vara anpassade till bolagets förhållanden och vara så tydliga, utförliga och konkreta att de kan tjäna som styrdokument för styrelsens arbete. Styrelsen ansvarar för såväl årlig som löpande verksamhetsrapportering till Västerås stad. Styrelsen ska se till att ändamålsenliga relationer med bolagets revisorer och lekmannarevisorer upprätthålls.

8.5 Arbetstagarledamöter

Arbetstagarers rätt till representation i styrelser för aktiebolag är lagreglerad. Dispens från lagen föreligger i kommunala aktiebolag där styrelsens sammansättning är beroende av politiska styrkeförhållanden. Arbetstagarföreträdarna deltar i styrelsens överläggningar men inte i besluten.

8.6 Tillsättande av verkställande direktör

Anser styrelsen att det behövs en verkställande direktör, VD, med ansvar för den löpande förvaltningen, ska styrelsen utse en VD. Vid tillsättande av VD ska samråd ske med ägaren. Västerås kommuns riktlinje för rekrytering av förvaltnings- och bolagschefer i Västerås stad ska följas vid tillsättande av VD i helägda bolag.

9. Ansvar och roller, verkställande direktör

Verkställande direktören är skyldig att ägna uppdraget den tid och omsorg som krävs för att på bästa sätt tillvarata bolagets intresse. Verkställande direktören ska verka för att Västerås stads ändamål med verksamheten så som de kommer till uttryck i bolagsordningen, ägardirektiv och styrelsebeslut förverkligas.

Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar samt se till att bolagets bokföring och medelsförvaltning sköts på ett betryggande sätt.

Verkställande direktören ansvarar för att förse styrelsen med den informationen om bolaget och dess verksamhet samt det underlag i övrigt styrelsen behöver för sitt arbete.

Verkställande direktören ansvarar för att Bolagsverkets uppgifter om bolaget är uppdaterade.

10. Bolagens återrapportering, kommunstyrelsens uppsiktsplikt

10.1 Kommunstyrelsens ansvar

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över bolagen, eller ansvar för förvaltningskontroll, framgår av 6 kap. KL.

Kommunstyrelsen ska årligen pröva om bolagen uppfyllt det kommunala ändamålet enligt bolagsordningen samt att bolagen i alla avseenden förhållit sig inom de kommunalrättsliga gränserna. Finner styrelsen att så inte är fallet ska den lägga förslag till kommunfullmäktige om nödvändig ändring.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt innebär att hålla sig informerad om bolagens förhållanden i olika avseenden samt att bedöma hur bolagen i dessa avseenden förhåller sig till ägarstyrningen och andra styrande dokument. Kommunstyrelsen ansvarar för att Västerås stads hel- och delägda bolag följer vad som är lagenligt enligt KL.

Uppsiktsplikten upprätthålls formellt genom att kommunstyrelsen får skriftlig återrapportering från bolagen i samband med delår- och årsrapportering enligt tidplan och anvisningar från stadsledningskontoret. Uppsikten omfattar även muntliga genomgångar från bolagen till KS i samband med återrapportering. Då finns möjlighet till dialog.

Kommunstyrelsen ska årligen, skriftligt, rapportera till kommunfullmäktige hur uppsiktsplikten har utövats.

10.2 Bolagens ansvar

Uppsiktsplikten utövas formellt genom regelbunden återrapportering från bolagen utifrån gemensamma mallar. Mallarna är utformade för att ge information till kommunstyrelsen för att tillgodose uppsiktsplikten. Rapporteringskraven för hel- respektive delägda bolag framgår av anvisningar inför respektive rapporteringstillfälle (se även bilaga, koncernstyrningsrapport och anvisningar för rapportering från bolagen).

Rutiner finns även för muntlig genomgång i samband med rapportering till Västerås stad. Bolagen ska aktivt delta i de informella mötesforum som finns mellan bolagen och Västerås stad. Syftet med dessa möten är att delge information, samråda och samverka. Bolagen ansvarar även för att i övrigt löpande meddela viktig information som Västerås stad kan behöva.

Bolagen ska tillhandahålla till kommunstyrelsen, eller till berörd tjänsteman på stadsledningskontoret all den information som behövs för att kommunstyrelsen ska kunna utföra sitt uppdrag enligt ovan. Det innebär att kommunstyrelsen eller berörd tjänsteman har rätt att ta del av räkenskaper och handlingar som behövs för att utöva uppsiktsplikten.

Även moderbolagens dotterbolag ska följa de principer som fastställs för kommunalt ägda bolag. Moderbolagen ansvarar själva för styrning och ledning och uppföljning av sina dotterbolag. Återrapportering till Västerås stad ska även omfatta dotterbolag. Moderbolag ansvarar för att, vid behov, fastställa bolagsspecifika ägardirektiv för sina döttrar i dialog med ägaren.